

JORNADES CIENTÍFIQUES SOBRE L'ENERGIA EÒLICA OFFSHORE

22 de setembre al 3 de novembre de 2006. Casal Cultural "El Maset", Sant Carles de la Ràpita.

"Les comarques del Sud de Catalunya, les grans productores d'electricitat del país: El cas de la macrocentral eòlica al Delta de l'Ebre"

Sergi Saladié, professor de Geografia a l'URV. 29 de setembre de 2006.

La producció d'energia elèctrica a Catalunya es distribueix de la següent forma:

- 41% és d'origen nuclear, produïda en la seua totalitat a Tarragona.
- 38% és d'origen tèrmic, produïda principalment a Barcelona.
- 16% és d'origen hidroelèctric, produïda principalment a Lleida.
- 3% és d'origen eòlic, produïda principalment a Tarragona.

Açò implica que un 79% de l'energia té origen en fonts "brutes" (nuclear i tèrmica), i sols un 21% en fonts "netes" (encara que també impactants en el medi) (hidroelèctrica i eòlica). El màxim percentatge d'aquesta producció (el 57%) es produeix a les comarques de Tarragona, mentre que el màxim consum es dona en les de Barcelona.

A banda, aquesta deslocalització de l'energia implica pèrdues energètiques en el transport fins al lloc de consum, la qual cosa aconsella l'aprofitament local de l'energia per augmentar l'eficàcia de la gestió.

El Pla de l'energia previst a Catalunya per al període 2005-2010 preveu la creació de noves instal·lacions d'energia tèrmica (centrals tèrmiques de cycle combinat, que cremen gas natural) i eòlica, la major part d'elles a les comarques del Sud de Tarragona. En aquesta zona ja existeixen actualment tres centrals nuclears (Vandellòs II, que funciona sols a temps parcial, Ascó I i Ascó II), una central hidroelèctrica a Riba-roja, un polígon electroquímic a Flix, una central tèrmica a Vandellòs, i una elevada concentració de centrals eòliques planificades a la Terra Alta.

L'argument per situar aquestes últimes és la quantitat de vent que bufa a la zona, com assenyalen els mapes eòlics realitzats entre 1984 i 1988, mitjançant mesures preses al camp, i el més recent de 2004, realitzat amb dades arreplegades per satèl·lit. Però les centrals eòliques necessiten un vent regular, que no supere els 90 km/h, més que vents forts i a ratxes. Un exemple el tenim als molins del Perelló, que funcionen millor quan hi ha vents "tranquils" i constants que quan bufa vent fort de Mestral.

En el model energètic actual no existeix una planificació per part de l'Administració. Aquest model es basa més en criteris econòmics que energètics, i en fonts energètiques contaminants (nuclears i centrals tèrmiques de gas-oil, en lloc d'utilitzar biocombustibles). És un model centralitzat, controlat per poques empreses, i fràgil, vulnerable a sobrecàrregues, que experimenta pèrdues... És un model energètic insostenible social i ambientalment. L'Administració no desenvolupa suficients mesures d'estalvi i eficiència energètica, i dona poc suport a les energies renovables, especialment l'energia solar. Un exemple d'açò últim és la comparació entre l'Estat espanyol i Alemanya. Aquesta, amb un terç menys d'hores de Sol, té 10 vegades més plaques solars.

El Pla de l'energia de Catalunya preveu un augment del 49% de la producció energètica, mentre que l'augment de la població en el període en què es produiria aquest augment està estimat en un 22%. Aquest desfasament entre les dues dades dona peu a pensar coses com que aquesta energia seria produïda per a ser exportada. A més, en aquest pla la producció energètica no pot ser regulada per l'Administració, per ser una activitat liberalitzada, i que per tant depèn de les decisions d'empreses privades.

Pel que fa a la història de l'energia eòlica a Catalunya, les primeres mesures de camp van fer-se l'any 1978, i no va ser fins 1983 que es va instal·lar el primer aerogenerador. En 2000 el govern de la Generalitat de CiU va publicar el Mapa d'implantació de l'energia eòlica. En 2004 es va realitzar el segon Atlas eòlic, que substitueix al realitzats entre els anys 1984-1988. Aquestos atlas assenyalen les zones de major vent a Catalunya, encara que per tot el país podem trobar zones de "bon" vent (entre unes velocitats determinades, i que bufe regularment) per als aerogeneradors.

Actualment l'energia eòlica està basada en grans centrals, allunyades dels llocs de consum, contrades per inversors privats (amb fortes ajudes públiques), situades en llocs econòmicament depimits, i sense mesures compensadores, com ara la substitució de centrals contaminants.

El projecte de macrocentral eòlica al Delta de l'Ebre està presentat per l'empresa Capital Energy, filial de la constructora ACS, que conta amb accions d'empreses d'energia hidroelèctrica. Aquest projecte planteja la instal·lació de 144 aerogeneradors de 100 metres d'altura, situats a una profunditat d'entre 12 i 17 metres, en una franja de 15 km sobre les costes del Delta de l'Ebre. La gestió d'aquest projecte depèn en bona part de l'Administració estatal.

Per concloure, pel que fa a la producció energètica en general, cal augmentar l'eficiència energètica, desplegar totes les energies renovables, especialment l'energia solar tèrmica i fotovoltaica. Un model raonable pot estar basat en l'energia solar, junt amb centrals tèrmiques de gas (centrals tèrmiques de cicle combinat), que assegurin l'energia quan les hores de Sol no són tan presents, tot açò mitjançant centrals petites i locals, de per exemple 0,5 o 1 MW, front a les actuals grans centrals de 800 MW.

Respecte al vent, cal que el seu aprofitament energètic repercutisca sobre el propi territori que el genera. Açò pot ser possible mitjançant consorcis en què els ciutadans participen i es beneficien. Fins i tot l'ús d'aquesta energia pot servir per donar una imatge de sostenibilitat (estem parlant de quan s'instal·len 10 aerogeneradors, en lloc de 100).

Per tot açò, cal potenciar la gestió local de distints tipus d'energies, aquells que estiguen més a l'abast en el lloc de producció. Açò no és una utopia, i en veurem dos exemples reals:

En la Llacuna (Anoia), un municipi de menys de 900 habitants, actualment funciona un sol aerogenerador de 0,23 MW (front als de 3 MW, molt més grans), que produeix energia elèctrica que el consistori ven a la xarxa de distribució (no de transport, formada per grans línies d'alta tensió). Gràcies a aquesta venda paguen la factura de la llum municipal. A un municipi com La Ràpita açò podria fer-se amb dos aerogeneradors de 2 MW cadascun.

Un altre exemple és Sant Fost de Campsentelles (Vallès Oriental), amb uns 7000 habitants. Tenen instal·lada una placa fotovoltaica de 0,9 MW, en un polígon industrial, que genera energia elèctrica que va a parar a la xarxa de distribució. Amb els beneficis poden canviar l'enllumenament públic i fer-ne el manteniment durant 20 anys.

Aquestos exemples marquen la diferència front als grans projectes que venen d'empreses forasteres i que busquen el benefici econòmic propi, que no repercuteix sobre la població del lloc on es produeix, i que representa un model menys eficient de producció d'energia.